

Chương 1

MỞ ĐẦU

1.1. Một số khái niệm

1.2. Các thành phần môi trường tự nhiên

1.3. Các chức năng cơ bản của môi trường

1.4. Khái quát về pháp luật bảo vệ môi trường

1.1. Một số khái niệm

❖ Môi trường (Environment)?

- *Nghĩa rộng*: tất cả những gì xung quanh, có ảnh hưởng đến một vật thể hay sự kiện.
- Định nghĩa khác nhau tùy vật thể/sự kiện lấy làm trung tâm.
- *Gắn với con người và sinh vật*: “Môi trường bao gồm các yếu tố **vật chất tự nhiên** và **nhân tạo** quan hệ mật thiết với nhau, **bao quanh** con người, có **ảnh hưởng** đến đời sống, kinh tế, xã hội, sự tồn tại, phát triển của **con người, sinh vật và tự nhiên**” (Luật BVMT Việt Nam, 2020).

1.1. Một số khái niệm

Môi trường gắn với con người:

- *Môi trường tự nhiên:* các yếu tố tự nhiên (ánh sáng, không khí, nước, động thực vật,...) tồn tại khách quan
- *Môi trường xã hội:* các quan hệ giữa con người với con người (luật lệ, thể chế, quy ước...)
- *Môi trường nhân tạo:* các yếu tố vật chất do con người tạo nên (nhà ở, đô thị, công viên,...)

1.1. Một số khái niệm

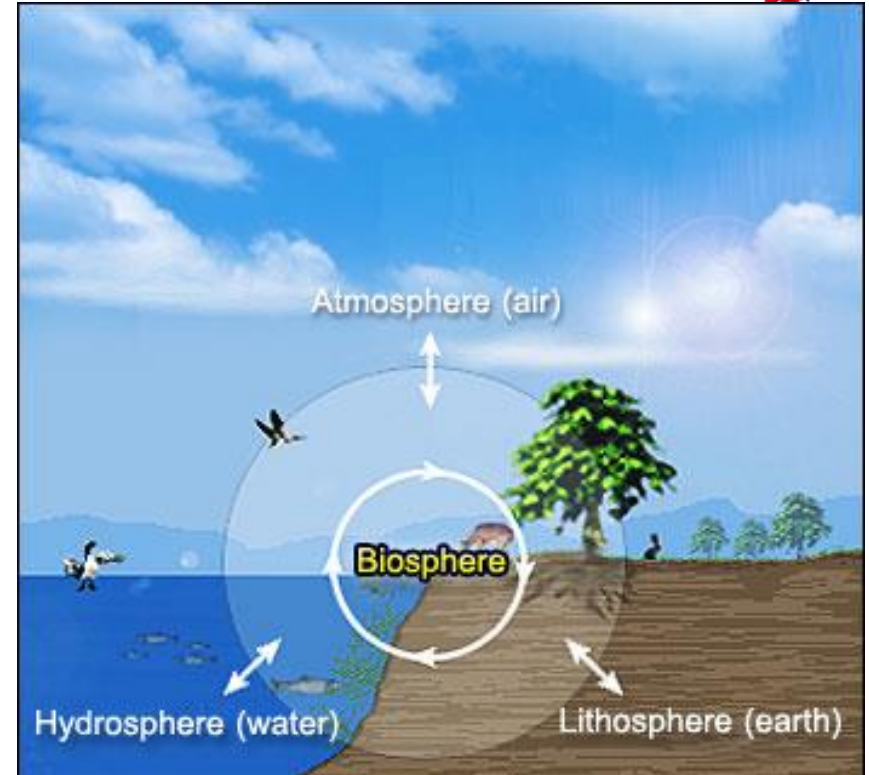
- ❖ **Suy thoái môi trường** (*Environmental degradation*): suy giảm về chất lượng, số lượng của thành phần môi trường, gây ảnh hưởng xấu đến sức khỏe con người, sinh vật và tự nhiên.
- ❖ **Ô nhiễm môi trường** (*Environmental pollution*): biến đổi các thành phần môi trường không phù hợp với quy chuẩn, tiêu chuẩn môi trường, gây ảnh hưởng xấu đến con người, sinh vật, tự nhiên.
- ❖ **Tác nhân gây ô nhiễm** (*Pollutants*): các chất hóa học, yếu tố vật lý và sinh học khi xuất hiện trong môi trường vượt mức cho phép gây ô nhiễm môi trường.
- ❖ **Kiểm soát ô nhiễm môi trường**: quá trình phòng ngừa, phát hiện, ngăn chặn và xử lý ô nhiễm môi trường.

1.2. Các thành phần môi trường tự nhiên

- Khí quyển (Atmosphere) - MT không khí
- Thủy quyển (Hydrosphere) - MT nước
- Thạch quyển (Lithosphere)- MT đất đá
- Sinh quyển (Biosphere)- thế giới sinh học.

- ❖ Giữa khí quyển – thủy quyển – thạch quyển có ranh giới rõ ràng; sinh quyển phân bố trong cả 3 quyển kia!
- ❖ Một số tài liệu đồng nhất Thạch quyển với Địa quyển (Geosphere), một số khác thì cho rằng khác nhau

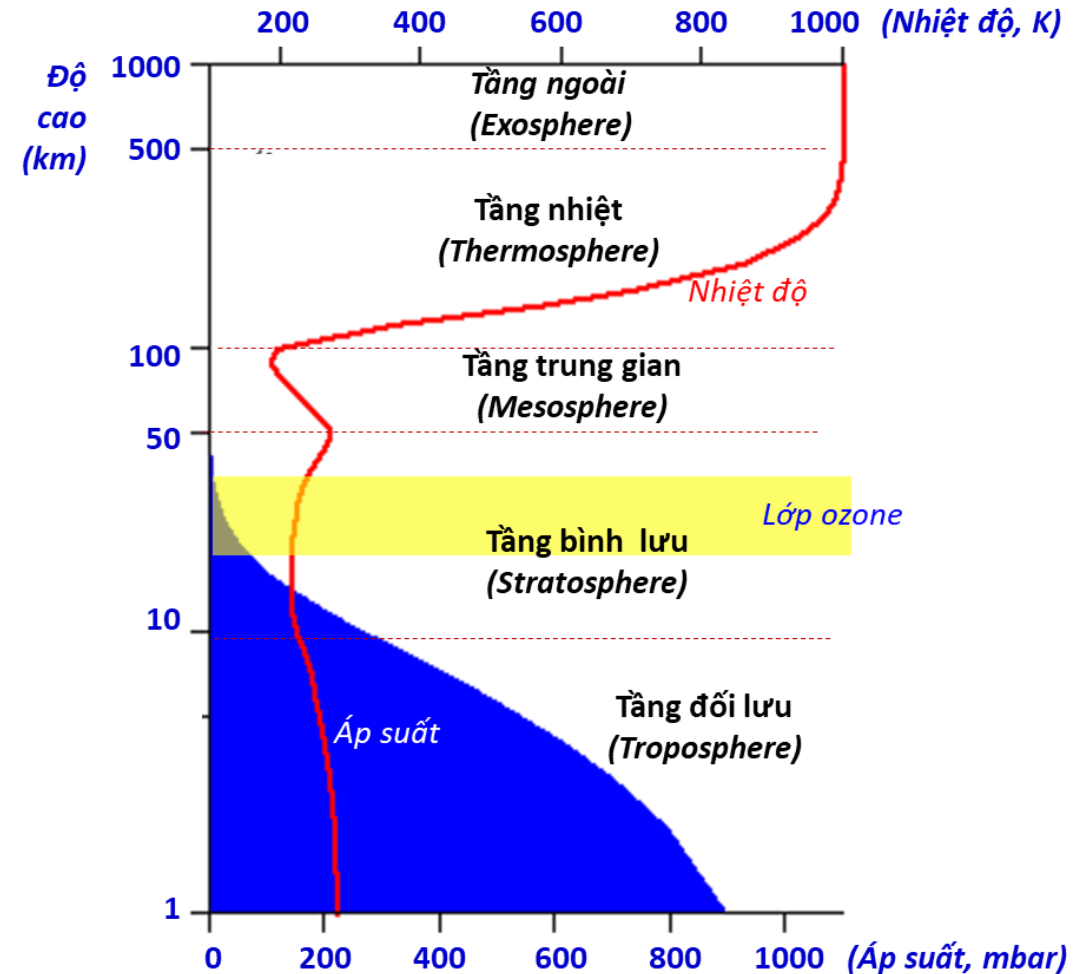
1.2. Các thành phần môi trường tự nhiên

❖ Khí quyển

- không khí từ mặt đất lên đến khoảng không gian giữa các hành tinh
- cấu trúc **phân tầng**
- **lớp (tầng) ozon** - vai trò?
- thành phần: N_2 (78%), O_2 (21%), Ar (0.9%), CO_2 (0,03%)...

• Bán kính TĐ:	6.400 km
• Máy bay chở khách:	10-11 km
• Đỉnh Everest:	8,8 km
• Vệ tinh Landsat4:	800 km

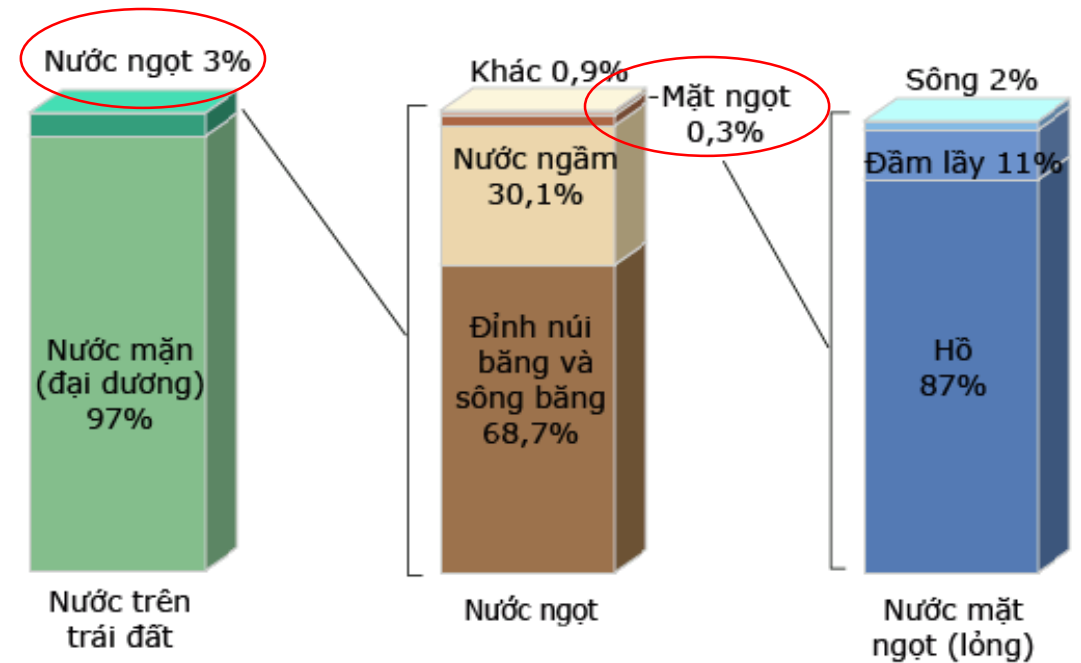

1.2. Các thành phần môi trường tự nhiên

❖ Thủy quyển

- gồm nước **mặt** (cả băng), nước **ngầm** và **hơi nước** trong khí quyển.
- Tổng lượng nước trên Trái Đất khoảng 1,385 tỉ km³, **khoảng 0,01% là sẵn** cho con người sử dụng ăn uống sinh hoạt.
- Đặc trưng quan trọng của thủy quyển là **chu trình nước**!

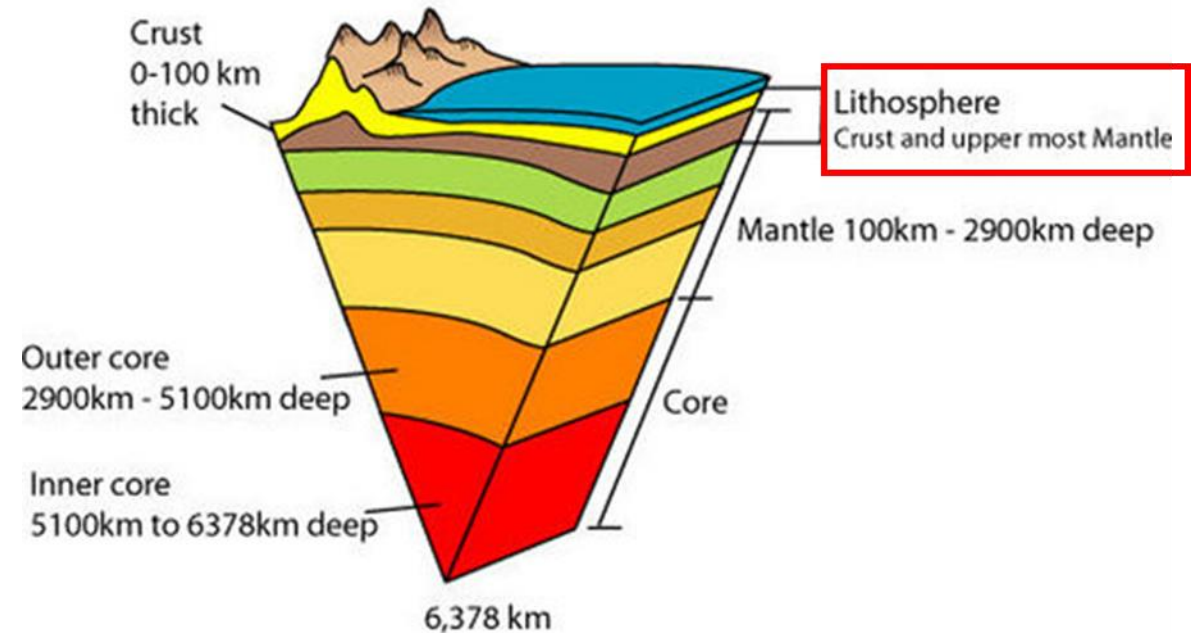

1.2. Các thành phần môi trường tự nhiên

❖ Thạch quyển

- Phần vỏ rắn của Trái Đất, gồm lớp vỏ (crust) và một phần lớp phủ trên (upper mantle)
- Cấu tạo phức tạp, độ dày thay đổi theo vị trí địa lý (50~100 km), thành phần không đồng nhất.
- Đất (soil): lớp ngoài cùng thạch quyển, nơi con người sinh sống và sản xuất.

1.3. Chức năng cơ bản của môi trường

❖ 5 chức năng cơ bản của môi trường đối với con người:

- 1) Không gian sinh tồn
- 2) Cung cấp tài nguyên
- 3) Tiếp nhận và chuyển hóa chất thải
- 4) Giảm nhẹ các tác động bất lợi của thiên nhiên
- 5) Lưu trữ và cung cấp thông tin.

1.3. Chức năng cơ bản của môi trường

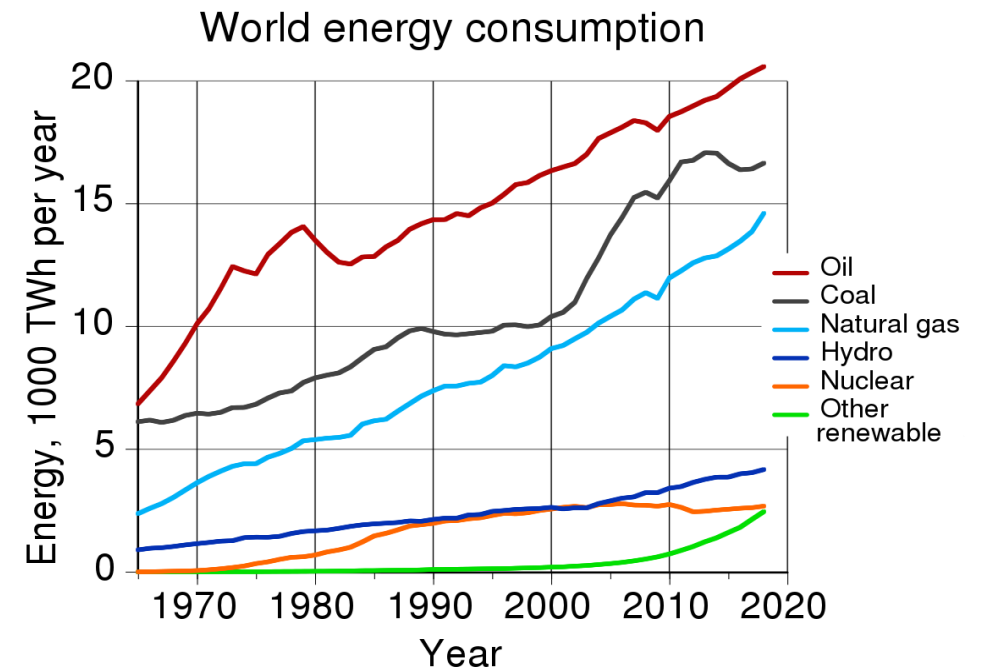

(1). Không gian sinh tồn

- ❖ Không gian xây dựng, giao thông, sản xuất, giải trí....
- ❖ Nhu cầu không gian thay đổi theo mức sống, trình độ phát triển.
- ❖ Thách thức: không gian cho một số nhu cầu bị **thu hẹp dần!**

(2). Cung cấp tài nguyên

- ❖ Thức ăn, nước uống, không khí, dược liệu, nguyên liệu sản xuất, năng lượng,...
- ❖ Thách thức: nhu cầu ngày càng tăng, trữ lượng ngày càng cạn kiệt, chất lượng ngày càng giảm!

1.3. Chức năng cơ bản của môi trường

(3). Tiếp nhận và chuyển hóa chất thải do con người tạo ra

- ❖ Tiếp nhận, **chứa đựng** chất thải; **chuyển hóa** chất thải nhờ các quá trình vật lý, hóa học, sinh học.
- ❖ Thách thức: khả năng tiếp nhận và chuyển hóa suy giảm, do lượng chất thải tăng, con người tạo ra nhiều chất thải khó phân hủy!

(4). Giảm nhẹ các tác động bất lợi của thiên nhiên

- ❖ Rừng giúp hạn chế lũ lụt, chắn bão cát; hồ giúp điều hòa khí hậu; đại dương hấp thu CO₂ giảm BĐKH...
- ❖ Thách thức: rừng bị phá hay khai thác quá mức, hồ đô thị bị lấp,...

1.3. Chức năng cơ bản của môi trường

(5). Bảo vệ, lưu giữ và cung cấp thông tin

- ❖ Lưu giữ lịch sử địa chất, tiến hóa, phát triển văn hóa; nguồn gen...; cảnh báo sớm các thiên tai (bão, động đất, núi lửa...)
- ❖ Thách thức: BĐKH hủy hoại các di tích, các khu bảo tồn bị thu hẹp...

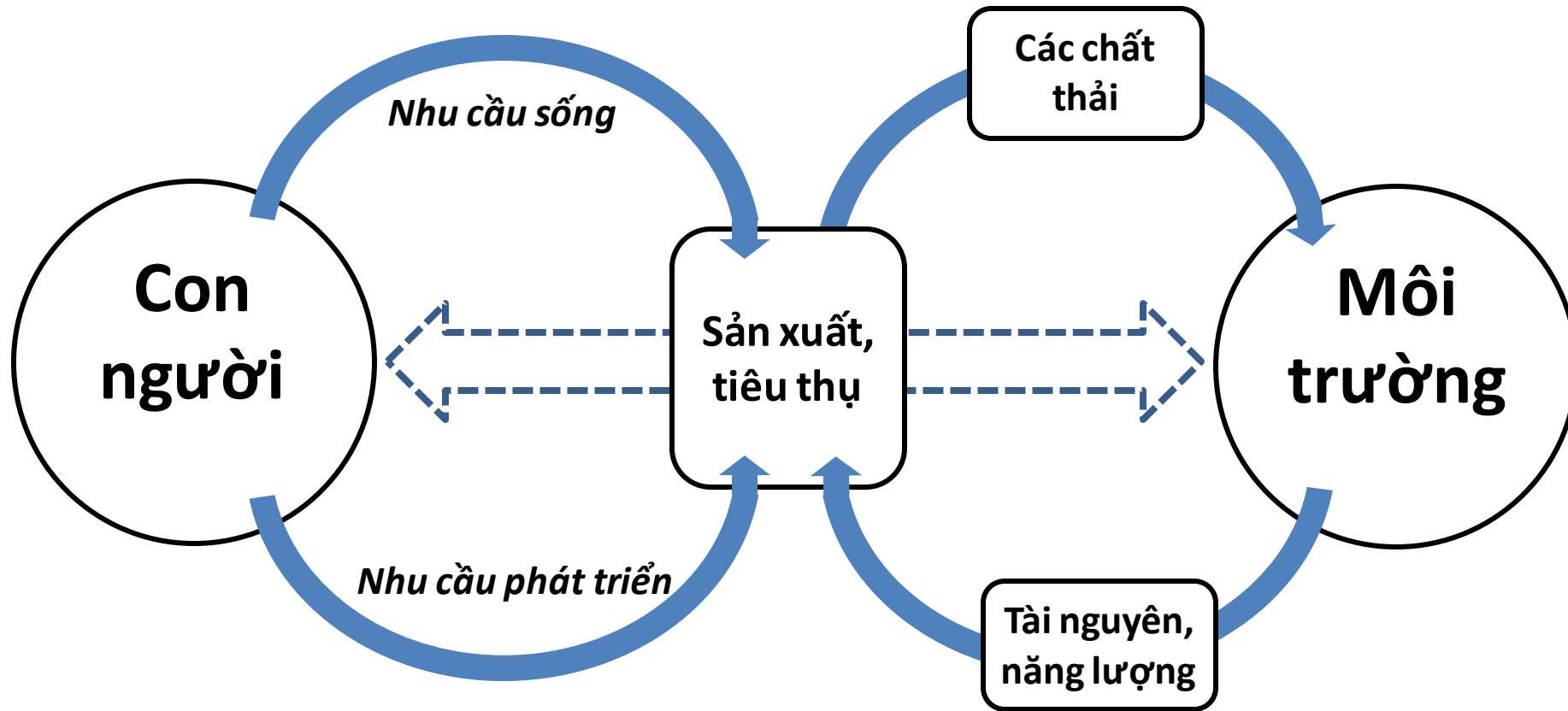

Dấu chân sinh thái (Eco-footprint, EF): thước đo nhu cầu về diện tích đất, nước đáp ứng các chức năng môi trường với con người.

EF toàn cầu năm 2003 là 2,2 gha/người; năm 2007 là 2,7 gha/người!

1.3. Chức năng cơ bản của môi trường

Quan hệ giữa con người và môi trường thông qua sản xuất và tiêu thụ.

1.4. Khái quát về pháp luật bảo vệ môi trường

❖ Hệ thống văn bản quy phạm pháp luật Việt Nam (SV tự đọc).

❖ Pháp luật về bảo vệ môi trường quốc gia:

↳ **Luật Bảo vệ môi trường** [luật trung tâm, quan trọng nhất]

↳ Các **Nghị định** của Chính phủ quy định chi tiết Luật

↳ Các **Thông tư** hướng dẫn Nghị định của Bộ Tài nguyên và Môi trường.

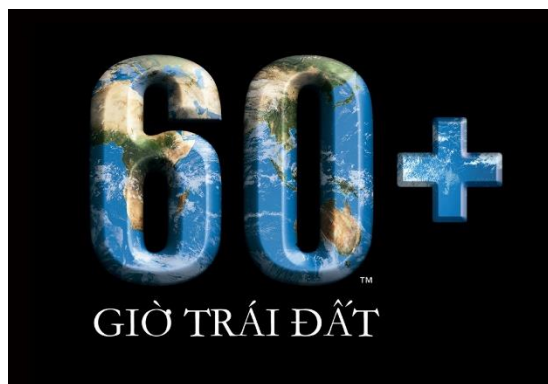
↳ Các luật có liên quan khác.

Cập nhật hiện nay (2023):

Luật Bảo vệ môi trường và các Nghị định	Một số luật liên quan
<ul style="list-style-type: none">• Luật Bảo vệ môi trường 2020 (Luật số 72/2020/QH14) <ul style="list-style-type: none">✓ Nghị định số 08/2022/NĐ-CP quy định chi tiết một số điều của Luật BVMT✓ Nghị định số 45/2022/NĐ-CP quy định về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực BVMT.✓ Nghị định số 54/2021/NĐ-CP ngày 21/5/2021 của Chính phủ Quy định về đánh giá sơ bộ tác động môi trường.✓ Nghị định số 53/2020/NĐ-CP ngày 05/5/2020 của Chính phủ Quy định phí bảo vệ môi trường đối với nước thải.	<ul style="list-style-type: none">• Luật Tài nguyên, môi trường biển và hải đảo 2015• Luật Đất đai 2013• Luật Tài nguyên nước 2012• Luật thuế BVMT 2010• Luật Đa dạng sinh học 2008• ...

MỘT SỐ SỰ KIỆN MÔI TRƯỜNG HÀNG NĂM

Giờ Trái đất

Thứ bảy cuối của tháng 3, 20:30-21:30

Ngày Trái đất

22/4

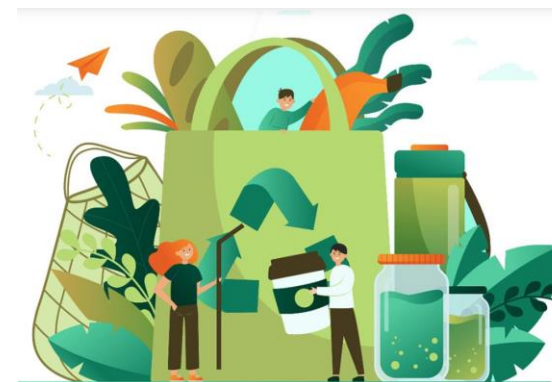
Ngày Môi trường thế giới

05/6

Ngày Đại dương thế giới

06/6

Ngày Người tiêu dùng xanh

28/9

Video: Con người đã làm gì với Trái Đất?

